

OBRRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva

„OBRRTNI VESTNIK“
izhaja mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu ter
stane celoletno Din 40.—
polletno Din 20.—
posamezna številka Din 2.—

Oficijelno glasilo »Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani« in »Splošne zveze
obrnih zadrug v Mariboru« ter slovenskih obrtnih društev v Sloveniji

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Beethovnova ulica 10.

Nefrankirani dopisi
se ne sprejemajo. Rokopisi se ne
vračajo. Ponatiski dovoljeni le z
navedbo vira.

Štev. pri poštni branilnici
podružnici v Ljubljani 10.860

XI. letnik.

V Ljubljani, dne 1. novembra 1928.

Št. 21.

Organizacija.

(Nadaljevanje.)

Da ne govorimo o zastoju obrtništva, kakor vsega narodnega gospodarstva za časa svetovne vojne. Ni se čuditi temu zastoju, če pomislimo, da je moral skoraj vsak količnik sposoben v vojno. Tam se je pa bodisi v strelskem jarku ali v kakšni vojaški delavnici navadil omalovaževati sam svoje zmožnosti in delo, navadil se je pa tudi slabega gospodarstva, in to zaradi tega, ker se je v vojnem času sploh nikjer ni štedilo, ampak se je delalo na uničenje vsega, kar je še obstajalo. S tako topostjo duševnega razpoloženja je slovensko obrtništvo zagledalo dan svobode, v tem času ni imelo obrtništvo nikjer zaslombe, ker ni obstajala nikaka organizacija, pa bodisi v gospodarsko političnem ali socialnem oziru. Ob demobilizaciji si torej sam kot duševno skoraj uničen ni znal pomagati in si zaradi tega tudi ni pridobil ničesar od demobilizacijskega materijala, dočim so si razni verižniki in ne dovolj tenkovestni funkcionarji pridobili premoženje, s katerim so si mogli zasigurati bodočnost. Ko se je začelo obrtništvo po malem zavedati, je bilo že prepozno, ker so se že z njihovimi deli razdelili drugi. Tako se je desorganizacija nad obrtništvo grozno maščevala. V teku par mesecev se je ta svetovni vihar navidezno na zunaj pomiril, vendar pa je verižništvo na škodo obrtnika in trgovca še nadalje bohotno cvetelo. Obrtništvo se je le polagoma privadilo svojemu staremu poklicu, ne zmeneč se za svoj socialen položaj kakor tudi ne za svojo stanovsko pravico. Vsak je hotel s svojim orodjem pridobiti to, kar je izgubil v štirih letih vojnega časa. Marsikateri je prišel v teh štirih letih ob vse premoženje v mnogih primerih celo ob orodje, katerega je bila prisiljena žena za obstanek sebe in otrok prodati, zgodilo pa se je tudi da je vojni erar v imenu vojnega zakona rekviriral, kar je za potrebno smatral, seveda brez odškodnine. Za pričetek novega obratovanja se je isti čas lahko skorajda v vsaki banki dobilo posojilo, to pa proti odplačilu ogromnih 20 do 30 % obresti. Marsikateri obrtnik se je dal preslepiti, da si je izposodil dragi denar, s katerim je potem poln poguma in upa na boljše bodočnost pričel svoje obratovanje. Žal pa to veselje in up na boljše bodočnost ni dolgo trajalo, kajti prekmalu je bil uverjen, da je s tem posojilom napravil skok v prepad, iz katerega mu ni rešitve, ter se je moral po preobratu naše valute dati tako rekoč živ pokopati. Ostalo je le še malo število dobro situiranih obrtnikov in še to se zaradi velike draginje in škandaloznega državnega gospodarstva komaj brani pogina in zaman pričakuje predvojnega blagostanja. Naravnost nepojmljivo pa je od strani javne uprave kakor tudi od naših finančnih krogov uvaževanje obrtništva. Oni ne razumejo ali pa nočejo razumeti, da je ravno obrtništvo tisti faktor, ki vzdržuje tehnično obratovanje splošne industrije, kajti najbrže ne eksistira industrijska panoga, ki bi sama za sebe vzgojevala potreben naraščaj, ampak ravno malo obrtništvo vzgaja za industrijo fizično kakor tudi duševne moči ter skrbi tudi vedno za nov naraščaj. Obstoj industrije bi bil torej nemogoč, če bi mali obrtnik moral pasti na novo degeneracijo lastnega poklica. Da se to ne zgodi, je v interesu splošnega narodnega gospodarstva, česar pa merodajni faktorji nočejo videti in ne upoštevati, ampak kot neorganizirano maso naravnost bagatelizirajo. Morda bode kdo rekel, da si obrtništvo preveč domišlja na svoji individualnosti, češ, saj imamo vendar že več strokovnih šol v državi, kar pa ne drži, kajti absolventi takih šol se po navadi ne posvetijo več pred svojim strokovnim šolanjem zamišljenemu stanu, ampak se posvetijo izključno le uradniškemu

poklicu, tako da imata obrt in industrija od njih bore malo. Ti izšolani gospodje stopajo najraje kot strokovni uradniki v službo pri železnici, telefonu, financii itd., kjer jim jo potem za obrt malo brige. Ogledimo si tudi tozadevne državne naprave in šole. (Dalje prihodnjič.)

Obrtništvo in draginja.

Vrhovni obrtniški svet v Ljubljani podaja k od državnih nameščencev započeti akciji proti draginji sledeče svoje stališče:

Naša mlada država preživlja velike notranje — pa tudi zunanje politične težkoče. Težki politični boji povzročajo v narodu velike tuzavice, a škodljivi bi ti politični boji ne bili, če bi v naše javno politično življenje v preveliki meri ne usidrila strankarska politika, ki cepi narod, ga odvrta od ljubezni do države in ki je svojim interesom podredila tudi gospodarstvo.

Ni stanu, ki bi ne tožil o slabih časih, pa tudi ne gospodarja, ki bi ne občutil vso težo gospodarske krize.

Državni nameščenci so svojo borbo proti draginji obrnili v napačno smer. Vzrok draginje ne leži v občini, ne na obrtnikih in trgovcih, — pač pa je iskati vzroka v neurejenih razmerah. Površna slika, ki si jo ustvari konzument, zlasti vsak nameščenec, mu predstavlja producente kot človeka, ki živi od izkoriščanja.

Naš obrt preživlja tako hudo krizo, da trditev, da je eden izmed povzročiteljev draginje tudi obrtnik, odločno zavračamo.

Baš državnim nameščencem bo že iz njihovega uradnega poslovanja znano, da se godi obrtništvu velika krivica. Vzemimo davke. Glede izterjevanja davkov je Slovenija na prvem mestu. Medtem ko druge pokrajine niso vplačale niti predpisanega davka, je Slovenija v enem izmed zadnjih proračunskih let pobrala davka celo več kot pa je bilo predpisanega. Vršile so se brez usmiljenja davčne rubežni, pod katerimi je marsikateri obrtnik končal svojo eksistenco. To izterjevanje davkov v Sloveniji ne pomenja več izvrševanje dolžnosti, marveč izmозgavanje.

Državni nameščenci pri obrtnih oblastih naj izvlečejo iz arhivov pritožbe in prošnje proti šušmarstvu. Kaj so storile obrtne oblasti, da se spoštuje obrtni red, ki določa, da je vsako neopravičeno izvrševanje obrta kaznivo? Trdimo, da obrtna oblastva niso varovala interesov obrtnika niti v toliko, kolikor jim to predpisuje zakon. Ali je državnim nameščencem znano, da je danes v Sloveniji velikih in malih šušmarjev več, kakor pa legitimnih obrtnikov? To po krivdi obrtnih oblasti razpaslo šušmarstvo gre na račun obrtnika, ker mu vsak šušmar odjeda delo in zaslužek.

Ne malo pa je šušmarjev baš v vrstah državnih nameščencev. Naj si ogledajo v raznih državnih delavnicah korupcijo, ki draži državi produkcijo in ki jo potem drago plačujemo davkoplačevalci.

In naš uvoz obrtniških izdelkov? Vedno večje množine se uvažajo v državo čevljarskega blaga, konfekcije itd. Kdo da danes čevljarju delo? Inozemsko slabo, na zunaj sicer lepo, blago kupuje konzument; čevljar čevljar dobi popravila. Obleka se kupuje po konfekcijah, a vse to se ne upošteva pri davkih in drugih javnih dajatvah.

Kar se tiče mesarske stroke, je bila ta stroka vsa povojna leta in je še danes molzna krava davkariji. Tudi pekovski obrt ni na boljšem in to vse zaradi bajke o bajeslovnih dobičkih, ki jih imajo mesarji in peki. Uradna komisija je ugotovila na

več primerjih, da je dobiček teh dveh strok zmeren in nameščenec kot lajik ne more v naprej izrekati sodbe o kalkulaciji.

Nikakor ne obsojamo pokreta državnih nameščencev, ki se potom svoje organizacije borijo za svoje stanovske interese. Obsojamo pa, da so državni nameščenci obrnili svoje kopje proti obrtniku, mesto da bi ga obrnili proti svojemu delodajalcu, ki ne izkorišča le njih, temveč tudi obrtnika. Obrtništvo se je že mnogo borilo proti.

Kljub neznosnim davkom in dajatvam so državne blagajne prazne, — a pri tem stradala državni nameščenec in delavec in s silo vzdržuje obrtnik svoj obrat.

Ne naperjajmo svojega orožja eden proti drugemu, temveč strnimo svoje moči in razženimo sebi in državi v prid leglo korupcije, ki slabi eksistenco nameščencu in pridobitniku!

Končno pa državni nameščenci vendarle niso povsem upravičeni voditi borbo proti draginji. Državni nameščenec je po svojih službenih letih preskrbljen s pokojnino, medtem ko obrtnik ni. Nihče ne more danes trditi, da si more obrtnik prihraniti s svojim delom toliko, da bo mogel na stara leta brezskrbno živeti. Zlati časi so za naše obrtništvo minuli in preiti je moralo v ostro borbo za svojo eksistenco.

Državni nameščenci naj vzroke draginje iščejo tam, kjer dejansko leže in tja naj naperijo tudi svojo borbo!

Poset guvernerja Narodne banke.

V nedeljo dne 28. oktobra t. l. je prispel v Ljubljano guverner Narodne banke g. Ignjat Bajloni, ki je na inspekcijskem potovanju. V njegovem spremstvu sta bila generalni direktor Narodne banke g. dr. Dragoljub Novaković in docent za finančne vede g. dr. Jovanović. V ponedeljek 29. oktobra je posetil g. guverner Zbornico za trgovino, obrt in industrijo, kjer je razpravljal z zborničnim predstvom o kreditiranju in drugih važnih gospodarskih vprašanjih. Isti dan popoldne je posetil g. guverner tudi Zvezo obrtnih zadrug v spremstvu generalnega direktorja g. dr. Novakovića, g. dr. Jovanovića, direktorja podružnice Narodne banke v Ljubljani g. Gregoriča, predsednika Zbornice TOI g. Ivana Jelačina ter glavnega tajnika Zbornice TOI g. dr. Frana Windischerja.

Visokega gosta je pozdravil v imenu zveze in vrhovnega obrtniškega sveta predsednik g. Josip Rebek, ki je v svojem nagovoru očitno najskromnejše zahteve in želje slovenskega obrtništva naperil Narodni banki. Obrtništvo težko občuti, da je Narodna banka z ustanovitvijo Zanatske banke kraljevine SHS ukinila obrtniške kredite. Če Narodna banka iz tega razloga ne more nuditi več te velike ugodnosti našemu obrtništvu, pa izraža željo, da bi Narodna banka pospešila ustanovitev podružnice Zanatske banke v Ljubljani. Obrtništvo pozdravlja tudi ustanovitev študijskega oddelka pri Narodni banki in pričakuje, da bo ta oddelek v polnem obsegu upošteval tudi obrtništvo.

Slovensko obrtništvo želi z Narodno banko čim boljših stikov in njenega kreditiranja ter izraža željo, da bi bilo obrtništvo zastopano po enem svojem zastopniku tudi v cenzurnem odboru podružnice Narodne banke.

G. guverner je obljubil svojo podporo z ozirom na ustanovitev podružnice Zanatske banke v Ljubljani, kakor tudi da bo obrtništvo lahko črpalo kredite tudi pri Narodni banki.

Pri tem posetu je organizirano obrtništvo stavilo svoje skromne želje. Zavedajo se pa, da je,

čprav majhen, vendar eden izmed važnih gospodarskih faktorjev v državi, je obrtništvo brez visokodonežnih govorov in pompa g. guvernerju izneslo svoje upravičene želje z nado, da bodo našle mnogo odmeva.

Obrtniška „Samopomoč“ v Ljubljani.

«Obrtniška Samopomoč» je ustanova, ki ima namen, da podpre zaostale po umrlem članu z določeno podporo v najhujšem času, stiski in potrebi, to je v slučaju smrti.

Kako se pa obrtništvo udeleži pri tej ustanovi? Odkrito povedano, prav slabo. Razne izgovore ima. Druginja, slabi časi in zaslužki in drugo. Drugim je zopet prispevek previsok, podpora pa premala, ne drži pa niti eno niti drugo. Nikdo teh nergačev ni še toliko računal, da bi moral skozi 25 let dajati na mesec po 10 Din na stran, da bi prištedil 3000 Din.

Istina je seveda, da bi bilo lahko drugače pri malo večji zavednosti med obrtništvom, posebno med mladino, za katero je tudi skrbjeno, da ne bi bila proti starejšim članom preveč oškodovana. Pri zadostnem številu članstva bi se lahko dajale večje podpore pri manjših prispevkih, potem bi ne bilo treba zabavljanja ne za to ne za ono.

Kako pa stvar v istini izgleda? Namesto, da bi članstvo privabljalo še druge k društvu v svojo lastno korist, le zabavlja čez društvo in tako člane gnjavi in novince odganja. Drugi pa zopet ustanavljajo svoja podporna društva in se s tem odcepljajo od prvotnega in ne pomislijo, da taka razcepitev le škoduje na vse strani. Večajo se po nepotrebnem upravni stroški, nabava tiskovin in drugo. Podpore pri malen številu članstva tudi ne morejo biti velike. Na drugi strani se pa slabi glavno društvo in članstvo zavaja, da je na več krajih zavarovano, ker je to vedno eno in isto članstvo, — vse drugo stoji ob strani.

Splošno je znano, da vsa obrtna društva, bodisi podporna ali strokovna, bolehalo na epidemiji, da od večine članov ni dobili denarja, ne gre od njih in ne gre, akoravno je med njimi zelo malo takih, kateri bi res toliko ne imeli ali zaslužili, da bi svojim obveznostim zadoščali.

Znano je, da je vsak posameznik ali pa tudi društvo, podjetje ali karkoli, brez denarja berač. Najbolj se to vidi pri podpornih društvih, katera zaradi te bolezni, neplačevanja pristojbin, največ trpe. Kdor ima podporo dobiti, navadno že nanjo čaka, jo tudi potrebuje in zahteva takoj, kar je tudi pravilno, kajti le takojšnja podpora v istini kaj zaleže. Večina članstva pa to ne misli, plačuje prispevke kakor se mu zljubi, tudi šele čez pol leta in ravno taki so po navadi najbolj sitni glede podpore.

Pri tem malomarnem plačevanju pristojbin se pa seveda kopičijo k stari vsoti še novi prispevki in kmalu naraste večja vsota. Potem pa prično jadikovanja! Toliko ne morem na enkrat plačati, dovolite mi obroke, to je predrago, več plačam kakor bom dobil, — s čemur pa blagajni ni pomagano, denarja le niso dali, odbor si pa glavo beli, kako naj zadosti potrebam in podpore izplača, da ne bodo ljudje predolgo nanje čakali.

Ker mora pa vsakega potrpljenja biti enkrat konec, se po dolgem času in čakanju začne z izterjavanjem. Takrat je pa ogenj v strehi in se človeku zdi, da članstvo misli, da plačuje zneske samo za odbor in za podpore zaostalim po umrlih članih, ker bi bili sicer taki pojavi izključeni. Nekateri, užaljeni zaradi terjatve, izstopijo, drugi pišejo, naj jih pustimo v miru, tretji zopet, da njim ne moremo nič vzeti in četrti pa sploh molče — in se ne ganejo.

Upravni stroški so tudi previsoki in naj bi kurjavo, razsvetljavo, lokale, pisarniške potrebščine, tajništvo, velike čekovne pristojbine mogoče kar odborniki plačevali, kar bi bilo najbolj komodno. Ako že zastoj delajo, skrbje za društvo, na sejah čas zamude, — torej vrše idealne posle za članstvo, — naj bodo pa še toliko idealni, da upravne stroške krijejo sami.

Splošno se mora človek res čuditi, da odbor pri takih okoliščinah ne poda ostavke, ker se res ne splača pri takih razmerah se še žrtvovati in žeti zgolj nevhvaležnost. Ako bi odbornike ne spajala solidarnost in zavednost, da služijo skupnosti, bi govtovo popustili! Kaj bi bila posledica? Zabavljanje, in najbolj bi vpili tisti, kateri bi to povzročili, nihče bi ne maral biti kriv in vsak bi bil najbolj reden plačnik. Hotela se je v društvu ustanoviti

tudi skupina B, da se s tem zabrani včlanjenje v druga društva, ker bi skupina B dobila še posebno podporo razen navadne. Konec akcije je bil klavern, priglasilo se ni niti 50 članov.

Znano je, vsaj pri dolgu, če se ga že mora imeti, da je najboljše, ako se ga ima le na enem kraju. Tako je tudi z zavarovanjem. Nekateri so na treh krajih zavarovani, veliko plačujejo in dobe toliko podpore, kakor bi jo lahko dobili pri velikem društvu z polovičnimi pristojbinami.

Tožbe o velikih prispevkih, pa najsi bo kjer koli, niso nikoli utemeljene, kajti, kar moralno prisiljen plačujem, je vsaj prištedeno in spravljeno, in tudi, ako bi določeno podporo spravil v desetih letih, jo vsaj imam, drugače ne bi imel pa nič.

Zato naj bo geslo vsakega obrtnika «Eden za vse, vsi za enega» in vsak naj pristopi k «Obrtniški Samopomoči», ker bo s tem tudi sam sebi koristil kakor tudi splošnosti. Pri zadostnem številu članstva se lahko vsako leto regulirajo pristojbine kakor tudi podpore v tem smislu, da so starejši člani deležni večjih podpor kakor mlajši, kar je edino pravilno in socialno.

Učinek električnih strojev pri praznem teku.

(Elektromonterjem v zanimanje piše F. Saks).

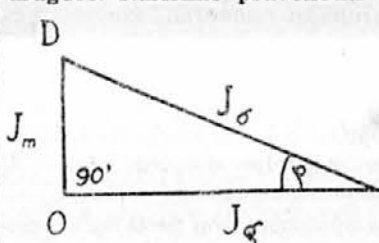
(Nadaljevanje.)

Dalje sledi iz 7), če ustavim za $\cos \varphi$ pripadajočo količino: $N_z 3 \approx E \times I_z \times \sqrt{3} \times 1 = E \times I_z \times \sqrt{3}$.

7a)

povsem točno kot formula 4a) za istosmerni tok, ako spregledamo $\sqrt{3}$.

Tok I_z je tedaj pravi delovni tok. Preostane nam še, da vzamemo v pretres enačbo za I_0 , celokupni tok v praznem teku. Poglejmo stavke 1). Ondi smo napisali za istosmerni tok $I_m + I_z$, pri izmeničnem toku tudi seštejemo I_m in I_z , ali pomagamo si zaradi fazne neenakosti drugače. Narišimo pravokotni trikot:

Črta OB bodi delovni tok I_z , črta OD navpičnica, magnetizirni tok I_m .

B Geometrična vsota obeh predstavlja črta

DB ali I_0 .

Tedaj je $I_0 = \sqrt{I_m^2 + I_z^2}$.

8)

Zasledujemo dalje delo indukcijskega motorja za trofazni tok. Asinhronski motor potroši za svoj prazni tek do 25% toka, ki je predviden za polno obtežbo; pri malih tipah zraste tok za prazni tek celo na 60%. Take zgube ni mogoče več prezreti. Ako to motrimo, vidimo, da nastanejo zgube tudi v ovojih motorja. Te zgube v praznem teku slede iz bakra, odnosno materiala ovojev, imenujmo jih Z_k .

Ako je R upor provodnika, I tok, ki prehaja skozi provodnik, tedaj je v splošnem:

$$Z_k = I^2 \times R \quad 9)$$

in za motor trofaznega toka pri spoju „v zvezdo“:

$$Z_{ko} = 3 \times I_o^2 \times R \quad 10)$$

R je tu upor za eno fazo in I_o tok v praznem teku. Pri spoju „v trikot“ nastavi se mesto I_o vrednost I_0 , nakar dobimo $Z_{ko} = I_o^2 \times R$ 10a)

Pri električnem praznem teku je upoštevati, kakor smo to storili pri motorju za istosmerni tok, zgube v železu Z_z , za mehanični prazni tek zgube v ležajih Z_l , zgube za drgnjenje ščetk Z_s . Rabimo torej potrebni učinek v vatih: $N_z 3 \approx Z_{ko} + Z_z + Z_l + Z_s$ 11)

Za motor s kratkostično kotvo, kamor spada tudi motor z drsalnimi obročki, ako ščetke dvignemo in kratko spojimo, velja: $N_z 3 \approx Z_{ko} + Z_z + Z_l$ 11a)

Mehanični prazni tek zahteva večji učinek, glej 11), kot električni prazni tek, glej 7).

(Dalje sledi).

Slavko Urbančič, kovaški mojster:

Malim obrtnikom!

Po razmerah kakršne so danes in tudi v bodoče ne kažejo boljše, sem prišel do prepričanja, da naš more le lastna moč rešiti bede, ki preti nam malim obrtnikom v bodočnosti, na našo starost, ko bomo onemogli ter nesposobni za delo. Temu je kriva velika in umazana konkurenca zlasti od strani šušmarjev, tako da si mali obrtnik v nikakršnem oziru ne more prištediti potrebnega kapitala za preživljanje in onemoglost.

Da to negotovost onemogočimo, se moramo zediniti in ustanoviti fond malih obrtnikov za primer onemoglosti in starosti. Organiziranje take ustanove bo sicer potrebovalo ogromnega truda, a s skupnostjo in edinostjo se doseže marsikaj — samo dobre volje je treba. Ne ustrašimo se dela, ker uspehi bodo v naš in naših naslednikov blagor.

Moj predlog bi bil, da se v najkrajšem času skliče sestanek, na katerem bi se posvetovali o nadaljnjih ukrepih. Torej na delo za našo korist!

Iz organizacij.

Obrtna zadruga oblačilnih strok na Vranskem je priredila sedemtedenski prikrejevalni tečaj, ki se ga je udeleževalo 30 krojačev in šivilij. Tečaj je vodil prikrejevalni učitelj g. A. Knafelj. V nedeljo 14. oktobra je bil tečaj zaključen ter so bili izdelki razstavljeni v osnovni šoli. Razstavo je posetilo nad 300 ljudi. Izdelki pričajo o izredno lepem uspehu, ki ga je dosegel g. Knafelj v razmeroma kratkem času ter o veliki strokovni pridobitvi udeležencev. Po slovesni zaključitvi tečaja so se udeleženci poslovili od priljubljenega učitelja. Ob tej priliki se je vršilo zborovanje obrtništva vranskega okraja, ki se ga je udeležilo okrog 100 obrtnikov. Poročal je zadrugi nadzornik g. Ignacij Založnik iz Maribora o obrtniških organizacijah. Sprejeta je bila tudi resolucija. G. Jakob Volk iz Šoštanj je poročal o odciljenosti zavarovanja ter obrtniških davščinah, zlasti o davku na poslovni promet. Gosp. J. Virjent, predsednik zadruge na Vranskem je opozoril na redno prijavljanje pomožnih delavcev v izogib globam. — Zborovanje je pokazalo, da se obrtništvo vranskega okraja zaveda potrebe organizacije ter borbe za dosego svojih pravic, da ima resno voljo, dvigniti ugled svojega stanu.

Zadruga urarjev, zlatarjev, optikov, graverjev in pasarjev v Ljubljani obvešča svoje člane, da je dala v vse ljubljanske dnevnike nastopno notico v vednost občinstvu: «Zadruga urarjev, zlatarjev, optikov itd. v Ljubljani opozarja cenjeno občinstvo, da smejo njeni člani glasom sklepa zadrugnega načelstva ceniti vse v njihovo stroko spadajoče predmete, kakor zlato, srebro, dragulje itd. le proti pristojbini, ki znaša za privatne stranke 1% od cenilne cene, pri sodnih cenitvah pa 2% cenilne cene. Novih predmetov (kupljenih), se pa ne sme ceniti. Ta sklep zadruge strogo nadzoruje. Načelstvo.» — Cenjene člane prosimo, da se tega sklepa strogo drže, že iz lastnega interesa kakor tudi iz kolegialnosti. Odbor.

Zahvala. Gospod Jakob Vilhar, urar v Ljubljani, je daroval povodom smrti njegovega strica gosp. Luke Vilharja, urarja v Ljubljani in dolgoletnega člana in odbornika zadruge, znesek 500 dinarjev v podporni fond Zadruge urarjev, zlatarjev, optikov, graverjev in pasarjev v Ljubljani. Za ta velikodušni dar izreka zadrugo načelstvo gospodu članu Jakobu Vilharju, svojo najtopplejšo zahvalo. Načelstvo.

Polletni občni zbor zadruge čevljarskih mojstrov v Mariboru, ki se je vršil v nedeljo 30. septembra t. l., je med drugimi običajnimi poročili in sklepi tudi konstatiral, da je čevljarska stroka v Mariboru na najbolj nizki stopnji v primeri z vsemi drugimi mesti in trgi v Sloveniji. A to ne zaradi kvalitativne izvršbe čevljev, temveč zaradi konkurence. Maribor je obmejno mesto, kamor se najmanj ena šestina celotne potrebe novih čevljev vtihotapi, eno šestino odvzame čevljarjem inozemska konkurenca, eno šušmarstvo, eno moška kaznilnica, katera dela baje s 60 čevljarji, eno šestino odvzamejo trgovci in potniki, ki so začeli v Mariboru na debelo izvrševati čevljarski obrt; najetih imajo celo vrsto potnikov, ki krožijo po vsej Sloveniji od tovarne do tovarne, od gostilne do gostilne, od privatnika do privatnika ter na ta način prodajajo čevlje, jemljejo mere itd., proti čemur pa zadruga ne more ničesar ukreniti. Če se trgovca

zaradi tega kaznuje s 400 Din, proti čemur si dotičnik še predrzne napraviti priziv, se ta priziv rešuje pol leta, tako da dotičnik zasluži v tem času 40.000 Din. To se pravi dajati neopravičenemu priliko do zaslužka, upravičenca pa zaradi prijave nahuliti. Na ta način ostane le še ena šestina celotne potrebe na čevljih domačim čevljarjem, a to večji del popravila. Posledica tega je popolno proletari-ziranje mojstrov, brezposelnost delavcev — a bla-ženo šušmarstvo cvete na vseh koncih in krajih. Kongres čevljarjev, ki se je vršil 29. junija v Beogradu, je sklenil, apelirati na sodržavljane ter vzbujati med njimi narodno zavest. Narodna zavest pa ne obstoja samo v tem, ako rečeš, da si naroden, obleko in čevlje in vse svoje potrebščine pa si kupuješ v inozemstvu. Narodni temelji se bodo okrepili šele takrat, kadar bo razsipavanje denarja preko mej ponehalo, da se bo vsak državljan zavedal parole «svoji k svojim». Občni zbor je nato sklenil resolucijo, katero je predložil oblastim v razmatranje in ki se glasi: Čevljarski mojstri mesta Maribora, zbrani na polletnem občnem zboru dne 30. septembra 1928. v hotelu «Halbwild», si dovoljujejo predlagati slavnemu naslovu sledečo resolucijo: Občni zbor soglasno konstatira, da je šušmarstvo v sramoto naroda in države, ker povzroča nered in anarhijo na eni, mržnjo in nezadovoljstvo med obrtniki na drugi strani, upropašča narodno gospodarstvo, odjemlje rednim obrtnikom delo in kruh, državi in občini pa dohodke. Enaka šušmarstvu je konkurenca od strani trgovcev in potnikov, ki so, posebno v Mariboru, začeli izvrševati na debelo čevljarski obrt. Trgovec kakor potnik imata zopet svoje potnike, katere pošiljata po vsej Sloveniji od tovarne do tovarne, od gostilne do gostilne, od ene privatne hiše do druge, kjer prodajajo svoje blago, jemljejo mere in tako nabirajo naročila, kar nasprotuje § 59. obrtnega reda. Iz gornjih razlogov stavi občni zbor slav. naslovu sledeča vprašanja in zahteve: 1.) Ali je slav. oblastem vse to znano, ter je-li so pripravljene temu odpomoči? 2.) Ali so oblasti pripravljene, vse od zadruga predložene prijave šušmarstva in enakih prestopkov točno po predpisih obrtnega reda, brez vsakih postranskih vrtic, kaznovati in odpraviti? 3.) Ali so oblasti pripravljene od vsake kazni, katera izvira iz obrtnega prestopka, dati varnostnemu organu, ki je stranko zasačil, 40 % nagrade, ter da se napravi po vsej oblasti enkratna racija za šušmarji in potniki? 4.) Da se prizivi kaznovanih hitreje rešujejo ter da se ne dopusti še nadaljnje obratovanje kaznovanega. 5.) Da se v polni meri upošteva okrožnica gosp. velikega župana mariborske oblasti z dne 17. julija 1928., št. 1891/1, o pobijanju nedovoljenega trgovanja potnikov, katero sta prejela mestna magistrata v Celju in Mariboru ter vsi sreski poglavarji. 6.) Ker smo državljanji in pripravljeni izpolnjevati za državo vse zakonite državljske dolžnosti, zahtevamo, da se tudi nam izvršujejo predpisi onih zakonov in naredb, ki predpisujejo dolžbe v korist obrtništvu. 7.) Ako se noče vse to odstraniti, ako imajo trgovci in potniki predpravo izvrševati čevljarski obrt, ako sta povsem nered in anarhija umestna, si bodo čevljarski mojstri, oropani svojega kruha, morali iskati zaslužka s prodajo in razpečavanjem vsakovrstnega blaga, spada li isto v stroko ali ne, samo da preživijo sebe in svoje družine. 8.) Zadruga je do sedaj komaj pomirjevala razdražene duhove, če pa se do konca leta 1928. ne oblaži položaj naše stroke v Mariboru, kjer je čevljarska stroka dokazano na najnižji stopnji, naj se zgodi posameznikom njih prosta volja, da odložijo svoje obrti. — Maribor, dne 30. septembra 1928.

Razno.

Knjiga o pomagalskih preiskunjah. Zadruga krojačev, krojačič in sorodnih obrtov v Ljubljani je izdala priročno knjigo o pomagalski preiskunji s posebnim ozirom na krojaško in modistovsko obrt. Spisal jo je pokojni prof. H. Podkrajšek. Knjiga obravnava: O* pomočniški izkušnji v obče, in sicer, kje se vrše pomagalske preizkušnje, kaj mora storiti vajenec, ki hoče napraviti pomagalsko preizkušnjo pred zadrugo izpraševalno komisijo, kako je sestaviti prošnjo za zadrugo preizkuševalno komisijo itd. V drugem delu obravnava knjiga teoretični del pomagalske preizkušnje, — obrtno računstvo, obrtno-trgovske pojme, kalkulacijo, tvorbo in prodajno ceno obrtnih izdelkov, obrtno knjigovodstvo, obrtno spisje, menice; v nadaljnjem delu obrtni državljan s k n a u k, in sicer obrtna oblastva,

kakšni so obrti, o samostojnem obrtovanju, delavski knjižici, predpisih o vajenskih stvarih itd. Poglavje zase tvorijo v knjigi j a v n e o b r t n e n a p r a v e — delavska zbornica, borze dela, obrtna sodišča, obrtne zadruge in urad za pospeševanje obrti. Končno vsebuje knjiga še vprašanja o zavarovanju, davkih, davku na poslovni promet, uslužbenskem davku, poštni hranilnici, pošti, železnici, brzojavu in telefonu. St r o k o v n i d e l p o m a g a l s k e p r e i z k u š n j e obravnava prejo, tkanine, izdelovanje tkanine, krzno in kožuhovino, šivivo, merjenje, krojenje, šivanje, vrste oblek, perilo in modistovstvo. Knjiga more služiti vsakemu vajencu kot učna knjiga in imeti jo mora vsaka krojaška in skupna zadruga, v kateri so včlanjeni krojači in šivilje. Priporočamo jo najtopleje tudi vsakemu krojaškemu mojstru in vsaki krojačici. Naroča se pri Zadrugi krojačev, krojačice in sorodnih obrtov v Ljubljani.

Plačevanje uslužbenskega davka z davčnimi znamkami. Generalna direkcija davkov v Beogradu je z odlokom z dne 21. septembra t. l. št. 54.583 odredila, da se bo uvedlo s 1. januarjem 1929. plačevanje uslužbenskega davka z davčnimi znamkami ter da se bodo pri tej priliki izdale nove davčne knjižice, ki bodo tiskane tudi v slovenščini.

Delnice Zanatske banke kraljevine SHS opozarjamo, da je treba plačati sedmi obrok na delnice do 15. novembra t. l. Za vsako delnico je vplačati 10 dinarjev.

V prihodnjih dneh izide Obrtniški koledar za leto 1929.

v priročni, žepni obliki
z vsakemu obrtniku
potrebno vsebino.

Cena 13.50 Din
s poštnino vred.

★

**Naročajte ga pri
Zvezi obrtnih zadrug
v Ljubljani
Beethovnova ulica št. 10.**

Donos oblastnih davščin v ljubljanski oblasti. Donos oblastnih davščin je znašal v dobi od 1. februarja do 30. septembra 1928. med drugim: Od navadnega vina Din 4.372.911.41; od finega vina Din 44.825.84; od piva Din 2.036.179.50; od navadnega žganja Din 2.048.411.99; od špirita (alkohola) Din 7.742.797.19; od premoga Din 737.685.68; od motornih vozil Din 367.241.50; od nočnega obiska gostiln Din 125.687.75; od doklade na posebno pridobnino Din 320.000.—; skupaj Din 17.795.740.86.

Ukinitev nedeljskega pouka na obrtnonadaljevalnih šolah. V letošnjem šolskem letu sta v Ljubljani vpeljali dve obrtnonadaljevalni šoli dvakratni tedenski pouk in ukinili nedeljski pouk. Storili sta pa to brez sklepa šolskega odbora in predhodnega sporazuma s prizadetimi zadrugami. Zveza obrtnih zadrug je seveda proti ukinitvi nedeljskega pouka takoj protestirala. Učiteljstvo obrtnonadaljevalnih šol utemeljuje ukinitve nedeljskega pouka s tem, da je tudi vajenec potreben popolnega nedeljskega počitka ter da mu je treba dati možnost, da se vsestransko izobražuje z izleti, obiskovanjem poučnih predavanj, sporti itd. Učiteljstvo utemeljuje ukinitve nedeljskega pouka tudi s tem, da zakon o zaščiti delavcev določa popoln nedeljski počitek. Seveda se strinjamo z naziranjem učiteljstva, da je treba dati vajencu možnost splošne naobrazbe, saj je v interesu obrta izobražen naraščaj. Dvomimo pa, da je baš obrtnonadaljevalna šola poklicana, da štiti vajenca v naziranjih, ki jih propagirajo delavske organizacije. Šola ima zgolj namen, dati vajencu strokovno-teoretično naobrazbo in nikakor ni prav, da šola sama s svojim postopanjem proletarizira vajence in jih uvršča med ostalo delavstvo. Vajenec mora svoja učna leta uporabiti prav

tako kot učenec, ki si pridobiva znanje za svoj bodoči poklic. Zato pa ne sme smatrati, da je zadostil samemu sebi, če je bil tri, štiri leta v delavnici — z edinim upom in nado, da bo čimprej oproščen. Žrtvovati mora svojemu poklicu tudi prosti čas. Šola daje vajencu teoretičen pouk, katerega uporablja praktično v delavnici; šola in delavnica se morata izpopolnjevati. Če hočemo dvigniti obrt in če hočemo dobro obrtnemu naraščaju, tedaj je naloga tako mojstra kakor šole, da ga ne odvrata od učenja. Zveza obrtnih zadrug je protestirala proti ukinitvi nedeljskega pouka tudi pri gospodu velikemu županu, ki je že ukrenil potrebne korake. Obrtnonadaljevalno šolstvo brez sodelovanja obrtnišva ne more prosperirati. Če hoče šola doseči svoj namen, tedaj naj deluje roko v roki z učnimi mojstri in naj upošteva tudi njih upravičene zahteve in želje. — Opozarjamo na ta primer, ki se je pripetil v Ljubljani, vse obrtništvu!

Volitve v obrtniško zbornico v Beogradu. V nedeljo 14. oktobra t. l. so se vršile volitve v obrtniško zbornico. Volilo se je 6 članov in 6 namestnikov. Vloženi sta bili dve listi; prva z nosilcem g. Milanom J. Stojanovićem in Albertom Firtom, drugo listo pa je postavila skupina obrtnikov, ki se ni zavedala važnosti skupnega in solidarnega nastopa. Volilcev je bilo 3387, volilo pa je 1277 volilcev. Lista g. Milana Stojanovića je dobila 1095 glasov, nasprotna lista pa 182 glasov. Izvoljena je bila torej lista g. M. Stojanovića.

Študijski oddelek pri Narodni banki. Upravni svet Narodne banke je sklenil ustanovitev novega oddelka za gospodarske študije pri Narodni banki. Novi oddelek bo informacijski organ bančnega vodstva in bo imel torej nalogo, da preštudira vsa vprašanja, ki so v zvezi s finančno politiko banke. Sledil bo delovanju raznih emisijskih bank in bo zbiral podatke o notranjem denarnem trgu, obravnaval bo aktualna gospodarska vprašanja, skliceval bo ankete in bo bančnemu vodstvu poročal o tem; tako si bo mogla banka ob vsakem času napraviti sliko o splošnem gospodarskem položaju. Važna naloga novega oddelka bo opazovanje gibanja cen in določitev indeksa v veletrgovini. O zaključku svojega dela bo podajal oddelek tekoča poročila. Nameravana je izdaja dnevnega poročila o časopisnih glasovih tuzemstva in inozemstva glede naših gospodarskih vprašanj, mesečnega poročila o gospodarskem položaju in dvomesečnega poročila za orijentacijo inozemstva. Vrh tega bodo priobčili vsako leto pregled o gospodarskem položaju. Ustanovitev tega novega informacijskega oddelka je sklenila Narodna banka v prvi vrsti zato, ker je v poročilih inozemskih emisijskih bank jugoslovansko gospodarstvo v primeri z gospodarstvom drugih slovanskih držav zelo pomanjkljivo obdelano.

Oddaja del za notranjo ureditev Narodne skupščine. Za notranjo ureditev Narodne skupščine se je vršila javna licitacija in so se 23. oktobra pred ožjim odborom ministrstva za gradbo odprle predložene ponudbe. Ožji odbor so sestavljali: 4 narodni poslanci, 3 arhitekti, profesorji tehniških fakultet Beograda, Zagreba in Ljubljane, pomočnik ministra gradb, 2 načelnika ministrstva in 2 zastopnika gospodarskih krogov. Ponudbe je predložilo vsega 14 tvrdk, od teh 5 domačih. Za dobave na račun reparacij je ponudilo 9 nemških tvrdk. Dela za notranjo ureditev bodo znašala od 70 do 80 milijonov dinarjev.

Pogajanja Kruppa in jugoslovanske države glede prevzema železnih tovarn in livarn v Zenici in Varešu so se razbila. Stvar je vzelo sedaj v roko podjetje Škoda, ki je pogajanja z Jugoslavijo uspešno zaključilo. Oprema razširjenih tovarn bo pa šla na račun nemških reparacij.

Nemška čevljarska industrija zahteva že zopet uvedbo zaščitne carine, v prvi vrsti zaradi importa čevljev iz Češkoslovaške.

Konferenca zlatarjev v Parizu ima za namen poenotenje zlatega in srebrnega punciranja in s tem boljše trgovske in prodajne možnosti, dalje carinska vprašanja itd.

Ameriška čevljarska industrija proti evropskemu uvozu. Čeprav uvoz čevljev v Zedinjene države ameriški čevljarski industriji prav nič ne škoduje, se čuti ta industrija po rastočem evropskem uvozu čevljev ogrožena in skuša doseči uvozno zaščitno carino. Zveza čevljarskih industrijcev je imenovala posebno komisijo, ki se bo posvetovala o skupni akciji ameriške čevljarske industrije proti evropskemu importu. Vprašanje zaščitne carine bodo obravnavali zato na bodočem kongresu. Pri nas pa inozemski uvoz čevljev naravnost ogroža obstoj naše čevljarske obrti in industrije, pa se meročajni krogi za to niti ne zmenijo.

Dimnikarskemu mojstru se nudi zdrav vajenec z dobro šolsko naobrazbo, ki se tega obrta že eno leto uči, v nadaljnji uk. Sprememba se želi radi rodinskih razmer. Vsa pojasnila daje Obrtno društvo v Laškem.

Kontrola pri uslužbenskem davku. V neki pokrajini izven Slovenije se je dogodilo, da so organi davčnega urada pri kontroli predpisov o uslužbenskem davku zahtevali, da jim podjetje, pri katerem so izvršili kontrolo, povrne potne stroške. Zaradi tega primera je Centrala korporacij v Beogradu intervenirala pri Generalni direkciji davkov, ki se je postavila na stališče, da take in podobne zahteve niso v skladu s predpisi. Davčni organi niso upravičeni zahtevati povračila stroškov od podjetij, katera kontrolirajo. Ako bi se taki primeri ponavljali, naj jih prizadeta podjetja s konkretnimi podatki prijavijo na višja oblastva.

Elektromonterski tečaj. Strokovna zadruga koncesioniranih elektrotehnikov za Slovenijo v Ljubljani in Urad za pospeševanje obrta v Ljubljani priredita, kakor lansko leto, tečaj za elektromonterje. Interesente pozivamo, da se takoj prijavijo

za obisk tečaja pri Uradu za pospeševanje obrta v Ljubljani, Krekov trg št. 10 (bivša Mahrova hiša). — Strokovna zadruga koncesioniranih elektrotehnikov za Slovenijo v Ljubljani: Ivan Mihelčič, t. č. načelnik.

Zveza pivovarske industrije kraljevine SHS. Minister trgovine in industrije je odobril pravila Zveze pivovarske industrije kraljevine SHS, s sedežem v Beogradu. Novoustanovljena zveza je član Centralne industrijskih korporacij v Beogradu.

Nemška strojna industrija. Nemška zveza strojne industrije poroča, da kaže domača kupčija nadalnje znake poslabšanja. Število tvrdk z nezadostnimi naročili v domači kupčiji se je dvignilo v septembru za 15 odstotkov. Tudi nova naročila ne prihajajo tako pogosto kot prej. Zunanja trgovina ni bila popolnoma na višku prejšnjega meseca, in sicer ne glede povpraševanja in ne glede naročil.

Trgovska bilanca Avstrije. V septembru je znašal uvoz v Avstrijo 288 milijonov šilingov, izvoz iz Avstrije 202 milijona; pasivnost je bila manjša kot v avgustu. V prvih treh četrtletjih je znašal uvoz 2370 milijonov šilingov, izvoz 1615 milijonov, pasiv-

nost torej precejšnja. Pri tem omenimo, da se zelo dviga blagovni promet po aeroplanih: uvoz leta 1926. 264 stotov, lani 344, izvoz 493 in 751 stotov. Največ so prevažali po aeroplanih tekstilije, kar je pač umevno.

Tovariš?

Ali si že poravnal naročnino?

AVGUST AGNOLA

Zaloga stekla, porcelana, kamenine, zrcal in šip. Kompletne opreme za gostilne, restavracije, hotele, kavarne in bare.

Luksuzni predmeti.

Stavbno in umetno steklarstvo.

Telefon 2478

LJUBLJANA
Dunajska cesta 10

Telefon 2476

KREDITNO DRUŠTVO MESTNE HRANILNICE LJUBLJANSKE

DOVOLJUJE POSOJILA NA MENICE IN KREDITE

V TEKOČEM RAČUNU VSEM KREDITA

ZMOŽNIM OSEBAM IN TVRDKAM

Ph. Mr. R. Sušnik

Lekarna pri „Zlatem jellenu“

Moderno urejena lekarna, zaloga vseh domačih in tujih zdravilnih sredstev, mineralnih voda, obvezil, kirurških in toaletnih predmetov. Zdravniške ordinacije se izvršujejo točno po predpisih. Oblastveno koncesionirana oddaja strupov. Poštne pošiljke obratno.

LJUBLJANA, Marijin trg

Telefon šte. 2115.

L. Mikuš
Ivornica dežnikov

Ljubljana

Mestni trg 25

Ustanovljeno 1889.

Skrbno izdelovanje!

Največji izbor!

Najnižje cene!

Preobleke!

Popravila!

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ulica št. 50. (v lastnem poslopu)

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana — Telefon št. 2040, 2437, 2458, 2805 in 2806

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predjumi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd. itd.

Delniška glavica:
Din 50.000.000.—

Skupne reserve: okrog
Din 10.000.000.—

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska cesta

Podružnice in agencije:

Brežice Celje Črnomelj Kranj Logatec Maribor Metković Novi Sad Novo mesto Prevalje Ptuj Rakek Sarajevo Slovenj gradec Trst Split

Brzjavni naslov:
BANKA LJUBLJANA
Telefon št.: 2261, 2413, 2502, 2503
in 2504

Priporoča se za vse
bančne posle

OBRTNA BANKA

v Ljubljani

Centrala: Kongresni trg 4.

Podružnica: Ljutomer

Telefon št. 2508

Telefon št. 2508

Račun pri poštini hranilnici v Ljubljani št. 12.051

Daje kredite v obrtne svrhe, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. Vloge na knjižice in na tekoči račun se obrestujejo kar najugodnejše, vezane vloge po dogovoru primerno višje.

Telefon
št. 2016.

USTANOVLJENO LETA 1889.

Poštni ček
10.533.

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica)

Ljubljana, Prešernova ulica

Stanje vložnega denarja nad 300 milijonov dinarjev. ★ Stanje vložnega denarja nad 1200 milijonov kron.

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.